

Του Οσίου και Θεοφόρου Πατρός ημών Μάρκου του Ασκητού

"...ο νόμος του Θεού είναι Πνευματικός"

1. Επειδή πολλάκις ηθελήσατε να μάθετε, πως ο νόμος του Θεού είναι πνευματικός, όπως λέγει ο Παύλος, ποίαν δε γνώσιν πρέπει να έχουν, αλλά και τί να κάμνουν εκείνοι πού θέλουν να τον φυλάξουν, διά τούτο, κατά την δύναμίν μου σας λέγω τα εξής:
2. Πρώτον ότι γνωρίζομεν, πως ο Θεός είναι η αρχή, η μεσότης και το τέλος κάθε αγαθού. Το δέ αγαθόν είναι αδύνατον να ενεργηθή ή να πιστευθή ειμή μόνον εν Ιησού Χριστώ και Αγίω Πνεύματι.
3. Κάθε αγαθόν εδωρήθη εις τον άνθρωπον υπό του Κυρίου, όπως το πολλαπλασιάση. Και όστις πιστεύει έτσι, δεν θα χάση το δώρημα.
4. Η τελεία πίστις είναι ισχυρός πύργος. Ούτω δέ, ο Χριστός μεταμορφούται εις ό,τι χρειάζεται ο πιστεύων.
- 5. Σε κάθε προσπάθειάν σου να προηγήται ο θεός, που είναι αρχή παντός αγαθού, διά να γίνη όπως θέλει ο Θεός η επιδίωξίς σου.**
6. Ο ταπεινόφρων, που εργάζεται γνησίως πνευματικώς, όταν μελετά τας Θείας Γραφάς, όλα τα νοήματα αναφέρει εις τον εαυτόν του, και όχι εις τον πλησίον. (Εν αντιθέσει με τον εμπαθή, που τα αναφέρει εις τον πρός όν έχει πάθος).
7. Παρακάλει τον Θεόν, δια να σου ανοίξη τα πνευματικά μάτια σου, και ούτω να κατανοήσης την μεγάλην ωφέλειαν της προσευχής και της αναγνώσεως, πού γίνονται με αίσθησιν ψυχής.

8. Όστις έλαβε χάρισμα πνευματικόν και συμπάσχει με τους μή έχοντας αυτό το χάρισμα, φυλάσσει ακέραιον το δώρημα του Θεού, διά της συμπαθείας που αισθάνεται. Ο δέ αλαζών, από τους εγκαθέτους λογισμούς της αλαζονείας του ασφαλώς θα το χάσει.

9. Το στόμα του ταπεινόφρονος λαλεί πάντοτε αλήθειαν. Εκείνος δέ που αντιλέγει προς αυτήν, ομοιάζει με τον υπηρέτην εκείνον, που ερράπισε τον Κύριον επί την σιαγόνα (Ιωάν. ιη΄, 22).

10. Πρόσεχε μή γίνης μαθητής του αυτοεπαινουμένου, δια να μή μάθεις υπερηφάνειαν αντί ταπεινοφροσύνης.

"πρόσεχε μή επαρθής εμπαθώς..."

11. Πρόσεχε μή επαρθής εμπαθώς, όταν συλλάβης υψηλά νοήματα εκ της Γραφής, δια να μή παγιδευθή ο νους σου μέσα στο πνεύμα της βλασφημίας.

12. Μή προσπαθής να επιλύσης κανένα δύσκολον πνευματικόν πρόβλημα, φιλονεικών με τους έχοντας διάφορον γνώμην. Αλλά να χρησιμοποιήσ τα μέσα που τους επιβάλλει ο πνευματικός νόμος. Δηλαδή την προσευχήν, την υπομονήν και την απλότητα της ελπίδος.

13. Είναι τυφλός εκείνος που κράζει "Υιέ Δαβίδ, ελέησόν με" (Λουκ. ιη΄ 35-36). Ωσαύτως τυφλός είναι και εκείνος που μή έχων ακόμη πνευματικήν γνώσιν, προσεύχεται σωματικώς.

14. Όταν ο πρώην τυφλός ανέβλεψε και είδε τον Κύριον, δεν τον ωνόμαζε πλέον υιόν Δαβίδ, αλλά υιόν θεού ομολογήσας, προσεκύνησε (Ιωάν. θ΄ 35-36).

15. Όταν χύνης δάκρυα εις την προσευχήν σου, πρόσεχε μή υπερηφανευθής, διότι δεν είναι ιδικά σου. Ο Χριστός ήγγισε τα πνευματικά μάτια σου και ανέβλεψες νοερώς.

16. Όστις, μιμούμενος τον τυφλόν, απέβαλε το ιμάτιον της εμπαθείας του, και ήγγισε τον Χριστόν, αυτός καθίσταται ακόλουθός του και κήρυξ των υψηλοτέρων δογμάτων.

17. Η κακία που ανακυκλούται εις τον νούν και μελετάται συνεχώς, αυξάνει την εμπάθειαν της ψυχής. Αντιθέτως, αναιρουμένη δια της εν πράξει εγκρατείας και της εν προσευχή ελπίδος, συντρίβει την καρδίαν.

18. Υπάρχει συντριμμός της καρδίας ομαλός, ειρηνικός και ωφέλιμος, που προκαλεί κατάνυξιν. Υπάρχει και άλλος, μή ομαλός, ταραχώδης και βλαβερός, όστις πλήττει την καρδίαν, διότι είναι εμπαθής.

19. Με την αγρυπνίαν, την προσευχήν και την υπομονήν εις τους πειρασμούς, προκαλείται συντριβή της καρδιάς ασφαλής και ωφέλιμος. Χρειάζεται μόνον προσοχή, μήπως έτερον πάθος διασπάση την ενότητα της ψυχής. Όστις υπομένει εις την κατάστασιν αυτήν θα βοηθηθή και εις άλλας εναντιότητας. Εκείνος δέ, που αμελεί την αγωγήν αυτήν και διέρχεται τον βίον του αναλγήτως, θα πονέση αφόρητα κατά τον θάνατόν του.

20. Η φιλήδονος καρδιά, κατά τον καιρόν του θανάτου, θα αποδειχθή ότι ήτο αλυσοδεμένη σε φυλακήν. Αντιθέτως, η φιλόπονος καρδιά, θα φανερωθή ότι είναι ανοικτή θύρα, προς την αιωνιότητα.

"Η σκληρά καρδιά αποβαίνει σιδηρά πύλη..."

21. Η σκληρά καρδιά αποβαίνει σιδηρά πύλη, πού οδηγεί εις την πόλιν, η οποία παραμένει κλειστή. Αλλά εις τον κακοπαθούντα και θλιβόμενον, η σιδηρά πύλη, θα ανοιγή αυτομάτως, όπως συνέβη εις τον Απόστολον Πέτρον (Πραξ. ιβ' 10).

22. Βεβαίως είναι πολλοί οι τρόποι της προσευχής, διάφορος ο ένας από τον άλλον και ουδείς εξ αυτών είναι βλαβερός, εκτός και αν δεν είναι προσευχή αλλά σατανική ενασχόλησις (δηλαδή όταν γίνεται με υπερήφανον διάθεσιν).

23. Θέλων κάποιος να κάμη κάτι κακόν, προηγουμένως προσηυχήθη κατά την συνήθειάν του. Διά την προσευχήν του αυτήν, ο Θεός, έφερε τα πράγματα έτσι, ώστε δεν έκαμε το κακόν και κατόπιν ευχαρίστησε θερμώς τον Κύριον.

24. Ο βασιλεύς Δαβίδ, όταν ηθέλησε να φονεύση τον εκ Καρμήλου Νάβαλ, σκεφθείς την ανταπόδοσιν του Θεού, ήλλαξε γνώμην και ηυχαρίστησε τον Θεόν. Εκ του άλλου πάλιν γνωρίζομεν, ποία κακά έκαμε, όταν ελησμόνησε τον Θεόν. Και δεν σταματούσε την μοιχείαν και την αμετανοησίαν του έως ότου ο Προφήτης Νάθαν του ενεθύμισε τον Θεόν.

25. Κατά τον καιρόν που ενθυμείσαι τον Θεόν, αύξησε την δέησίν σου, όπως, όταν πέσης εις λήθην Θεού, ο Κύριος, σε επαναφέρει εις την μνήμην του.

26. Όταν μελετάς τας Θείας Γραφάς, φρόντιζε να εμβαθύνης εις τα κρυπτά νοήματά των. Διότι, όπως λέγει ο Απόστολος, όσα προεγράφησαν όλα αποβλέπουν εις την προσωπικήν μας οικοδομήν (Ρωμ. ιε' 4).

27. Η Θεία Γραφή ονομάζει την πίστιν "ελπιζομένων υπόστασιν" (Εβρ. ια' 1). Εκείνους δέ, πού δεν αισθάνονται την ενοίκησιν του Χριστού εντός των, τους αποκαλεί αδοκίμους (Β' Κορ. ιγ' 5).

28. Όπως διά των εξωτερικών εκδηλώσεων αποκαλύπτονται οι εσωτερικώς υπάρχοντες λογισμοί, ούτω και διά των ενεργημάτων της καρδιάς προσδιορίζεται η μέλλουσα ανταπόδοσις (χαρά, ειρήνη, λύπη, ταραχή, κ.ά.)

29. Εάν η οικτίρμων και εύσπλαγχος καρδιά θα τύχη ελέους υπό του Θεού, η ανοικτίρμων και άσπλαγχος, είναι επόμενον, ότι δεν θα ελεηθή.

30. Ο νόμος της εν Χριστώ ελευθερίας διδάσκει όλην την αλήθειαν. Οι πολλοί Χριστιανοί όμως τον διαβάζουν μόνον εκ των Θείων Γραφών, χωρίς να τον εννοούν κατά βάθος. Ολίγοι είναι εκείνοι, που τον εννοούν και τον βιούν, κατά την αναλογίαν της επιμελείας της ψυχής των, διά της εργασίας των εντολών. Δηλαδή όσον καθαίρονται τόσο βλέπουν και ζουν.

"Μη ζητής εις τον νόμον της ελευθερίας..."

31. Μη ζητής εις τον νόμον της ελευθερίας, δηλαδή εις τας ανθρωπίνας αρετάς, την τελειότητα. Διότι ουδείς υπάρχει τέλειος εις αυτάς. Η τελειότης της εν Χριστώ νοουθεσίας κρύπτεται μυστικώς εις τον Σταυρόν του Χριστού, δηλαδή εις την απόλυτον θυσίαν του ανθρώπου διά την αγάπην του προς τον Χριστόν και τον πλησίον.

32. Ο νόμος της ελευθερίας γίνεται εις ημάς γνωστός διά της αναγνώσεως, αλλά το βάθος του γίνεται καταληπτόν διά της εργασίας των εντολών. Πλήν όμως η τελειώσις του επιτυγχάνεται διά της Χάριτος του Χριστού.

33. Όταν εκβιάσωμεν τον εαυτόν μας και κάμωμεν ευσυνειδήτως όλας τας εντολάς του Θεού, τότε θα εννοήσωμεν, ότι ο νόμος του Κυρίου είναι άμωμος (Ψαλμ. ιη΄ 🤓, εις όσα καλά ανθρωπίνως ενεργούμεν. Χωρίς όμως τους οικτιρμούς και την Χάριν του Θεού, όλα μένουν ατελή.

34. Όσοι ενόμισαν, ότι δεν οφείλουν να εκτελέσουν όλας τας εντολάς του Χριστού, αυτοί αναγινώσκουν τον νόμον του Θεού όχι πνευματικώς, αλλά σωματικώς, "μή νοούντες μήτε ά λέγουσι, μήτε περί τίνων διαβεβαιούνται" (Α΄ Τιμ. α΄, 7). Διά τούτο φρονούν, ότι ο νόμος πληρούται δι΄ έργων τινών της εκλογής των.

35. Υπάρχουν πράξεις, που φαίνονται ότι είναι καλαί, αλλ΄ ο σκοπός αυτών που τάς κάμνουν δεν είναι αγαθός. Και υπάρχουν άλλαι, που φαίνονται ως πονηραί, αλλ΄ ο σκοπός αυτών, που τας ενεργούν, είναι αγαθός. Και αυτή η ασυμφωνία προθέσεως και πράξεως, παρατηρείται και εις τους λόγους. Και αυτό οφείλεται εις την πονηρίαν των πρώτων και εις την απειρίαν ή άγνοιαν των δευτέρων. Υπάρχει δέ και μία τρίτη περίπτωσις. Να κάμνη τις ένα φαινομενικώς κακόν, αλλά ο σκοπός του να υπηρετή τον Θεόν.

36. Εκείνος πού διά των επαίνων κρύπτει την επιθυμίαν του να σπιλώση και να διαβάλη τον

αδελφόν, είναι πρόσωπον που δεν ευρίσκεται μεταξύ των καθαρών ανθρώπων. Όμοιος δέ με αυτόν είναι και ο κενόδοξος, εκδηλούμενος όμως με σχήμα ταπεινόν. Αμότεροι δέ, οι επί πολύν χρόνον παρουσιάζοντες το ψεύδος των ως αλήθειαν, παραχωρούνται από τον Θεόν, διά να αποκαλυφθούν εις την πράξιν.

37. Κάποιος πράττει κάτι που φαίνεται ως καλόν, αλλά κατά βάθος το κάμνει κατά του πλησίον. Έτερος δέ, δεν πράττει αυτό το φαινομενικώς καλόν, αλλά ωφελείται διά των αγαθών λογισμών του.

38. Υπάρχει άνθρωπος που ελέγχει εκ κακίας με σκοπόν να βλάβη. Άλλος δέ ελέγχει από φόβον Θεού και χάριν της αληθείας.

39. Μή έλεγχε εκείνον, που έπαυσε να αμαρτάνη και ήδη μετανοεί. Εάν, κατόπιν τούτου, λέγης, ότι ελέγχεις από αγάπην εις τον Θεόν, τότε αποκάλυψε προηγουμένως τας ιδικάς σου αμαρτίας, που ανήκουν εις το παρελθόν.

40. Εις κάθε αρετήν προηγείται πάντοτε ο Θεός, όπως προηγείται ο ήλιος εις το καθημερινόν φως.

"Όταν ποιήσης αρετήν, να ενθυμηθής τόν Κύριον..."

41. Όταν ποιήσης αρετήν, να ενθυμηθής τον Κύριον, που είπε: "χωρίς έμοϋ οϋ δύνασθαι ποιείν οϋδέν" (Ιωάν. ιε', 5).

42. Όπως ο Θεός έχει ετοιμάσει τα αιώνια αγαθά εις τους ανθρώπους, που θλίβονται ενταύθα, έτσι περιμένουν θλίψεις εκείνους, που ζουν εν ηδοναίς και κενοδοξία.

43. Εκείνος που αδικείται από τους ανθρώπους και υπομένει ευχαρίστως, σκεπάζεται από τον Θεόν, διά να μήν αμαρτήση. Αλλά και ανάλογον με την θλίψην του χαρίζει ο Θεός παρηγορίαν.

44. Ο πιστεύων εις όσα εδίδαξεν ο Χριστός, περί αιωνίου ανταποδώσεως, υπομένει με χαράν κάθε αδικίαν εξ ανθρώπων, κατά το μέτρον της πίστεως.

45. Εκείνος μέν που προσεύχεται υπέρ των αδικούντων, κτυπά ανηλεώς τους δαίμονας. Εκείνος δέ που αντιτάσσεται εις τους αδικούντας τραυματίζεται υπό των δαιμόνων.

46. Είναι προτιμότερον να σε αδικούν οι άνθρωποι παρά οι δαίμονες να σε πληγώνουν με τα βέλη των. Αλλά εκείνος που είναι πιστός δούλος του Θεού ήδη έχει νικήσει και ανθρώπους και δαίμονας,

διά της ταπεινώσεώς του.

47. Κάθε αγαθόν δώρημα μας έρχεται από τον Θεό κατ' οικονομίαν, δηλαδή να το αξιοποιήσωμεν. Αλλά τον σκοπόν του αγαθού δεν δύνανται να εννοήσουν οι αγάριστοι, οι αγνώμονες και οι ράθυμοι.

48. Κάθε είδος κακίας καταλήγει εις την εφάμαρτον ηδονήν. Και πάν είδος αρετής καταλήγει εις πνευματικήν ευφροσύνην, πού δίδεται υπό του Αγίου Πνεύματος. Και το μέν είδος της κακίας που κυριαρχεί εις την ψυχήν, ερεθίζει και τα συγγενή είδη της κακίας. Κατ' ανάλογον δέ ενέργειαν, αυτό συμβαίνει και εις την αρετήν.

49. Οι ονειδισμοί των ανθρώπων προκαλούν θλίψιν εις την καρδίαν. Ενεργούν δε αγνιστικώς εις εκείνους που τους υπομένουν ευχαρίστως.

50. Η άγνοια του πνευματικού νόμου, κάμνει τον άνθρωπον να ανθίσταται εις την προσαγομένην ωφέλειαν. Θρασυνομένη δέ η άγνοια και η αντίστασις, αυξάνει την προϋπάρχουσαν κακίαν εις την καρδίαν.

"Όταν κανένας δεν σε αδική..."

51. Όταν κανένας δεν σε αδική, τουλάχιστον να υπομένης ευχαρίστως τους διάφορους πειρασμούς. Και επειδή θα δώσης λόγον εις τον Θεόν, φρόντιζε να διανείμης τα περισσεύματά σου, διά να μή σου λογισθούν ως πλεονεξία.

52. Εάν αμαρτήσης κρυφά, μήν αποπειραθής να κρύψης το αμάρτημά σου από τον Θεόν. Διότι δι' ημάς εγράφη ο λόγος: "Πάντα γάρ γυμνά καί τετραχλησμένα τοίς όφθαλμοίς Κυρίου" (Εβρ. δ', 13).

53. Φρόντιζε να έχης καθαρόν νούν από λογισμούς, τους οποίους να φανερώνης εις τον Δεσπότην - Χριστόν. Διότι εις τον νούν βλέπει ο Θεός κατά την Γραφήν "Άνθρωπος γάρ εις πρόσωπον, Θεός δέ εις καρδίαν" (βλέπει) (Α' Βασιλ. ις'7).

54. Μή σκέπτεσαι ή μήν κάμνης τίποτε, χωρίς να υπολογίσης αν αυτό το θέλη ο Θεός. Διότι εκείνος πού οδοιπορεί χωρίς προσανατολισμόν, θα κοπιάση ματαίως.

55. Εκείνος που αμαρτάνει χωρίς ανάγκην, χωρίς δηλαδή την βίαν της φύσεως ή των περιστάσεων, δυσκόλως επανέρχεται, διότι βλέπει ο Θεός, ότι πίπτει ο άνθρωπος άνευ και της παραμικράς αντιστάσεως καί, κατά λόγον δικαιοσύνης, δεν τον βοηθεί.

56. Ο οδυνηρός πειρασμός φέρει εις τον συνετόν την μνήμην του Θεού. Και ο πειρασμός θλίβει τον άνθρωπον κατά το μέτρον που ελησμόνησε τον Θεόν.

57. Κάθε πόνος ακούσιος ας σου γίνη διδάσκαλος, πού θα σου υπενθυμίξη τον Θεόν και δεν θα σου λείψη ποτέ αφορμή προς μετάνοιαν.

58. Η λήθη του Θεού, είναι πάθος, το οποίον καθ'εαυτό δεν έχει καμμίαν δύναμιν, αλλά ενδυναμούται κατά αναλογίαν από τας ιδικάς μας αμελείας, όπως ενθυμούμεθα τον Θεόν.

59. Μή δικαιολογείσαι, λέγων, τί να κάνω, αφού χωρίς να θέλω λησμονώ τον Θεόν, διότι όταν τον ενθυμήσαι δεν κάμνεις ό,τι οφείλεις.

60. Εκείνο το αγαθόν που ενθυμείσαι, κάμε το. Και εκείνο που λησμονείς θα σου αποκαλυφθή. Εν συνεχεία δέ να διατηρήσης την αγαθήν μνήμην από τον κίνδυνον της λήθης.

"...άδης και απώλεια φανερά παρά Κυρίω" (Παροιμ. ιε' 11)

61. Η Θεία Γραφή λέγει "ἄδης καὶ ἀπώλεια φανερά παρά Κυρίω" (Παροιμ. ιε' 11). Με αυτά εννοεί την άγνοια της καρδιάς και την λήθην του Θεού, που έχουν διά του χρόνου στερεωθή.

62. Ο άδης είναι η άγνοια της ψυχής και τα δύο είναι κρυπτά. Απώλει δέ σημαίνει την λήθην του Θεού και προϋποθέτει ύπαρξιν γνώσεως, ήτις απωλέσθη.

63. Να περιεργάζεσαι τα ιδικά σου κακά και όχι του πλησίον και ούτω δεν θα χάσης την διάκρισιν του νου σου.

64. Ένα μόνον πάθος εμποδίζει να κάμωμεν το κατά δύναμιν καλόν: η αμέλεια. Το πάθος τούτο θεραπεύεται διά προσευχής και ελεημοσύνης.

65. Η θλίψις, που υφίσταται κανείς χάριν του Θεού, αποτελεί υποστατικήν ενέργειαν ευσεβείας. Διότι η αληθινή αγάπη δοκιμάζεται διά των εναντιοτήτων.

66. Μή πιστεύσης ότι έχεις οιανδήποτε αρετήν, εάν δεν επόνεσες προς απόκτησίν της. Είναι αδόκιμος η αρετή αυτή, διότι εγεννήθη από άνεσιν.

67. Εις πάσαν ακούσιον θλίψιν να αναλογίζεσαι το αποτέλεσμα και ασφαλώς θα εύρης εις την

θλίψιν την αναίρεσιν αναλόγου αμαρτίας.

68. Πολλά συμβουλαί δίδονται από τον πλησίον ως συμφέρουσαι. Αλλά καμμία δεν είναι τόσον ωφέλιμος, όσον η γνώμη του ιδίου, που κατευθύνεται από την γνώσιν του πνευματικού νόμου.

69. Θέλων να θεραπεύσης την νοσούσαν ψυχήν σου εκ των παθών, φρόντισε να προσέχης την συνείδησίν σου. Όσα δε σου λέγει, να κάμνης και θα εύρης ωφέλειαν.

70. Τα κρυπτά της καρδιάς εκάστου, γνωρίζουν μόνον ο Θεός και η συνείδησις. Επομένως να διορθώνεται έκαστος από τας φωνάς αμφοτέρων.

"Έκαστος άνθρωπος επιτηδεύει κάθε τι, που δύναται να κάμη κατά το θέλημά του..."

71. Έκαστος άνθρωπος επιτηδεύει κάθε τι, που δύναται να κάμη κατά το θέλημά του. Ο Θεός όμως, κατά την δικαιοσύνην του, προσδιορίζει το αποτέλεσμα.

72. Εάν θέλης να επαινεθής από τους ανθρώπους, χωρίς διά τούτο να κατακριθής από τον Θεόν, προηγουμένως αγάπησε τους ελέγχους των υπέρ των αμαρτιών σου.

73. Όσην εντροπήν υποστή κανείς, από τους ανθρώπους χάριν, της αληθείας του Χριστού, αυτός θα δοξασθή εκατονταπλασίως υπό πλήθους ανθρώπων. Όμως δεν πρέπει να ζητή κανείς την δόξαν των ανθρώπων, αλλά κάθε τι καλόν να το κάμη χάριν των μελλόντων αγαθών.

74. Όταν ένας ωφελήση τον έτερον διά πνευματικών λόγων ή δι' έργων, πρέπει αμφοτέροι να αποδώσουν την χάριν εις τον Θεόν. Εκείνος που δεν εννοεί, διατί πρέπει να γίνη αυτό, θα αιχμαλωτισθεί από εκείνον που εννοεί καλώς τον πνευματικόν νόμον, δηλαδή τον διάβολον.

75. Εκείνος που επαινεί τον πλησίον με υπόκρισιν, θα έλθη καιρός που ο ίδιος θα τον ονειδίση και φυσικά θα εντραπή διά την ανακολουθίαν του.

76. Όστις αγνοεί τας ενέδρας των εχθρών, θα σφαγή με ευχέρειαν. Και εκείνος που δεν γνωρίζει τας αιτίας των παθών, ευκόλως πίπτει εις αυτά.

77. Από την φιληδονίαν γεννάται η αμέλεια και από την αμέλειαν η λήθη του Θεού. Εν τούτοις ο Θεός, έχει χαρίσει εις όλους τους ανθρώπους την γνώσιν εκείνων που συμφέρουν εις την ψυχήν.

78. Έκαστος άνθρωπος συμβουλεύει τον πλησίον, σύμφωνα με την γνώσιν του. Ο Θεός όμως ενεργεί εις τον ακούοντα κατά την πίστιν του. (Δηλαδή χάριν της πίστεως που έχει ο ακούων, διά να ωφεληθή πνευματικώς, ο Θεός διαφοροποιεί τους λόγους εις την ψυχήν του).

79. Είδα ανθρώπους αμαθείς, απλοϊκούς, ιδιώτας, οι οποίοι όχι με λόγους, αλλά με τον έργον ταπεινοφρονήσαντας, και αυτομάτως απεδείχθησαν σοφώτεροι από τους σοφούς.

80. Και είδα άλλον αμαθή, απλοϊκόν, ιδιώτην, όστις ήκουσεν επαινουμένους τους ανωτέρω από άλλους και αντί να μιμηθή την ταπεινοφροσύνην των, αυτός κενοδοξών επί τη αμαθεία του, προσέλαβε και άλλο ποσόν υπερηφανίας.

"Εκείνος που εξουθενώνει..."

81. Εκείνος που εξουθενώνει την αρετήν της συνέσεως και καυχάται εις την αμάθειάν του, δεν είναι μόνον "ιδιώτης τω λόγω" αλλά και εις την γνώσιν (Β΄ Κορ. ια΄, 6).

82. Όπως άλλο είναι το χάρισμα της σοφίας του λόγου και άλλο η φρόνησις, ούτως άλλο είναι η "ιδιωτεία", η αμάθεια εν λόγοις, και άλλο είναι η αφροσύνη.

83. Εις τίποτε δεν δύναται να βλάβη η αμάθεια λέξεων τον ευλαβέστατον άνθρωπον, όπως ούτε η σοφία λόγων δύναται να ζημιώση τον ταπεινόφρονα.

84. Μή δικαιολογείσαι, ότι δεν γνωρίζης το οφειλόμενον και επομένως θεωρείς τον εαυτόν σου ανεύθυνον, πού δεν το πράττεις. Διότι εάν έπραττες όσα καλά γνωρίζεις, τα υπόλοιπα θα σου απεκαλύπτοντο κατόπιν, όπως ακριβώς μεταβαίνει κανείς από το ένα δωμάτιον εις το άλλο και προσλαμβάνει σταδιακώς την γνώσιν. Δεν σε συμφέρει, πριν μάθης διά πράξεως τα προηγούμενα, να μάθης θεωρητικώς τα επόμενα. Διότι "η γνώσις φυσιοί" εάν δεν γίνη πράξις, "η δε αγάπη οικοδομεί", επειδή "η αγάπη πάντα υπομένει". (Α΄ Κορ. η΄, 1 ιγ΄, 7)

85. Τους λόγους της Θείας Γραφής να αναγινώσκης διά πράξεων και μή πλατυλογής επί των "ψιλών" νοημάτων και εντεύθεν φυσιούσαι. (Δηλαδή να μαθαίνης το βάθος των νοημάτων της Γραφής εκ της εργασίας των εντολών και να μή μένης εις τα χωρίς σάρκα νοήματα, διότι τούτο φέρει υπερηφάνειαν, όταν μάλιστα προβαίνης εις αναλύσεις θεωρητικάς).

86. Εκείνος που δεν επιμελείται τας πρακτικάς αρετάς και θεμελιώνει την πνευματικήν ζωήν του επί της ψιλής γνώσεως, πού προσλαμβάνει εκ της αναγνώσεως, αυτός κρατεί, αντί διστόμου μαχαίρας, καλαμίνην ράβδον. Η οποία, εν καιρώ πολέμου με τον σατανάν και τα πάθη θα του τρυπήση το χέρι, όπως λέγει η Γραφή, θα το διαπεράση και θα εμβάλη το δηλητήριον που έχει η φύσις του καλάμου, καθ'όν χρόνον ευρίσκεται πρό των εχθρών του.

87. Ο Θεός κρίνει κάθε διαλογισμόν μας με ακρίβειαν, ως προς την ποιότητά του. Δεν αρκεί ότι θα διανοηθή κανείς κάτι, αλλά πώς θα το διανοηθή. Διότι συμβαίνει αυτό το ίδιο πράγμα

να το σκεφθή τις εμπαιθές ή απαθές.

88. Εκείνος που εκτελεί μίαν εντολήν του Χριστού, ας περιμένη πειρασμόν ένεκεν αυτής. Διότι η αγάπη προς τον Χριστόν δοκιμάζεται διά των πειρασμών.

89. Όταν πέσης εις αμέλειαν και δεν καλλιεργής αγαθούς λογισμούς, πρόσεξε να εγερθής εκ της αμελείας σου, διότι ο Θεός γνωρίζει τους ακάρπους λογισμούς σου αλαθήτως.

90. Όταν εις τον νουν σου συλλάβης λογισμόν, όστις σε προτρέπει να δοξασθής υπό των ανθρώπων, γνώριζε με πάσαν σαφήνεια, ότι σου παρασκευάζει αισχύνην.

"Ο σατανάς, γνωρίζων το "δίκαιον" του Πνευματικού νόμου..."

91. Ο σατανάς, γνωρίζων το "δίκαιον" του Πνευματικού νόμου, αγωνίζεται να επιτύχη μόνον την νοεράν συγκατάθεσιν αυτού που πολεμεί. Και έτσι, ή να καταστήση τον ηττηθέντα, κατά νούν, υπεύθυνον εις τους κόπους της μετανοίας ή, εάν δεν μετανοή εμπράκτως, να τον τυραννήσῃ με ακουσίας οδύνας. Συνήθως, ο σατανάς, διαθέτει έτσι τον υπ'αυτού τυραννούμενον, ώστε να γογγύζη διά τας θλίψεις του. Και τούτο, με τον σκοπόν όπως, και ενταύθα αυξήση τας οδύνας, αλλά και εις την Κρίσιν να τον αποδείξη ως μή πιστεύσαντα εις την δικαιοσύνην του Θεού, αφού δεν υπέμεινεν ευχαρίστως τας παιδαγωγικάς τιμωρίας.

92. Πολλοί προσεπάθησαν να αντιμετωπίσουν τους πειρασμούς με διάφορα πνευματικά μέσα. Αλλά χωρίς την προσευχήν και την πράξιν της μετανοίας, ουδείς διέφυγε τα δεινά των πειρασμών, που παραχωρούνται κατά την δικαιοσύνην του Θεού προς σωφρονισμόν και κάθαρσιν.

93. Τα κακά αυξάνουν την δυνάμιν των εκ της αλληλεπιδράσεως του ενός προς το άλλο, εκ της ανακυκλήσεώς των εις τον χώρον του κακού. Εις τον αυτόν Πνευματικόν νόμον υπόκεινται και τα αγαθά, αυξανόμενα δι'αλλήλων εις την περιοχήν του καλού. Και ο μετέχων ή των κακών ή των αγαθών, ωθείται συνεχώς υπ'αυτών προς μείζοντας "κατακτήσεις".

94. Ο διάβολος χρησιμοποιεί μίαν παλαιάν μέθοδον: να παρουσιάζει τα μικρά αμαρτήματα ως μηδαμινά. Χωρίς αυτήν την μεθοδείαν του, δεν δύναται να οδηγήση εις μεγαλύτερα κακά. (Διότι κατ' αναλογίαν των μικρών κακών που πράττονται αφαιρείται και η διάκρισις, οπότε τα μεγάλα δεν φαίνονται μεγάλα. Ή και διότι ο διάβολος αποκτά δικαιώματα επί του ηττωμένου εις τα μικρά).

95. Ο ανθρώπινος έπαινος αποτελεί την ρίζαν της αισχρής επιθυμίας, όπως και ο έλεγχος της κακίας γίνεται ρίζα της σωφροσύνης. Όχι, βεβαίως, όταν ακούωμεν τον έπαινον ή τον έλεγγον, αλλ' όταν γινώμεθα δέκται και η ψυχή ροφά τας ενεργείας του επαίνου και του ελέγχου.

96. Τίποτε δεν ωφελείται όστις ανεχώρησεν από τον κόσμο και εξακολουθεί να ηδυπαθή,

διερχόμενος τον βίον του φιληδόνως. Διότι ό,τι έπραττεν εις τον κόσμον διά χρημάτων, το ίδιον πράττει και εν ακτημοσύνη.

97. Ωσαύτως και εκείνος, που είναι εγκρατής και αφιλήδονος, αλλά συνάζει χρήματα, είναι αδελφός του ανωτέρω, κατά τας διαθέσεις. Μητέρα μέν έχουν κοινήν, την νοεράν ηδονήν, πατέρα δέ όχι κοινόν, λόγω της διαφοράς του πάθους.

98. Υπάρχει περίπτωσης, που περικόπτει τις ένα πάθος, αλλά διά να αντλήση μείζονα ηδυπάθειαν. Οι δε αγνοούντες τον σκοπόν της ενεργείας του, τον τιμούν. Πιθανόν δε και ο ίδιος να μή καταλαβαίνει αυτό που έπραξε και ούτω να κακοπαθή ανωφελώς.

99. Κάθε κακίας αιτία είναι η κενοδοξία και η ηδονή. Εκείνος που δεν μισή αυτά τα πάθη, ουδέν πάθος δύναται να περικόψη.

100. Ο Απόστολος ωνόμασε την φιλαργυρίαν "ρίζαν πάντων των κακών" (Α΄ Τιμ. ζ΄, 10). Αλλ΄ η φιλαργυρία λαμβάνει την ύπαρξίν της απ΄ όλα τα κακά.

"Ο νους εκτυφλούται από..."

101. Ο νους εκτυφλούται από τα τρία αυτά πάθη: της φιλαργυρίας, της κενοδοξίας και της ηδονής.

102. Τα τρία ανωτέρω πάθη, αποτελούν θυγατέρας της βδέλλης μητρός των αφροσύνης, αίτινες αγαπώνται υπ΄ αυτής σφοδρώς.

103. Η γνώσις και η πίστις είναι σύντροφοι και βοηθοί μας εις την ζωήν και έχουν αμβλυνοθή εκ της ενεργείας των τριών αυτών παθών.

104. Ο θυμός, η οργή, οι πόλεμοι, οι φόνοι και όλος ο κατάλογος των κακών, εκ των τριών αυτών παθών έχουν τόσον σφοδρώς ενδυναμωθή μεταξύ των ανθρώπων.

105. Την φιλαργυρίαν, την κενοδοξίαν και την ηδονήν, πρέπει με δύναμιν να τας μισήσωμεν ως μητέρας των κακών και πολεμίας των αρετών.

106. Διά να καταπολεμήσωμεν τα πάθη αυτά, έχομεν εντολήν να "μή αγαπώμεν τον κόσμον καί τα εν τώ κόσμω" (Α΄ Ιωαν. β΄, 15). Όχι, βεβαίως, να μισήσωμεν τα κτίσματα του Θεού, χωρίς σκέψιν, αλλά διά να περικόψωμεν τας αφορμάς των τριών εκείνων παθών.

107. Ο Απόστολος λέγει, ότι "ουδείς στρατευόμενος εμπλέκεται ταίς του βίου πραγματείαις" (Β΄ Τιμ. β΄, 4). Διότι εκείνος, που είναι δεμένος με τα βιωτικά και θέλει παραλλήλως να νικήση τα πάθη, είναι όμοιος με εκείνον που προσπαθεί να σβήση την πυρκαϊάν ρίπτων άχυρα.

108. Όστις οργίζεται κατά του πλησίον διά χρήματα, ή ηδονάς ή διά δόξαν ανθρωπίνην, ακόμη δεν εγνώρισεν, ότι ο Θεός διοικεί τα ανθρώπινα πράγματα εν δικαιοσύνη.

109. Όταν ακούσης τον Κύριον να λέγη ότι "εί τις ούκ αποτάσσεται πάσι τοίς υπάρχουσιν αυτώ, ούκ έστι μου άξιος" (Λουκ. ιδ΄, 33), μή σκεφθής ότι μόνον περί χρημάτων λέγει, αλλά και περί όλων όσα ενεργούνται υπό των παθών.

110. Εκείνος που δεν γνωρίζει την αλήθειαν, δεν είναι δυνατόν να πιστεύη αληθώς εις τον Θεόν. Διότι η γνώσις, προηγείται της πίστεως, κατά την φυσικήν ακολουθίαν. (Ενταύθα, ο Όσιος Πατήρ, ομιλεί περί της "αληθούς Πίστεως", την οποίαν οικειούμεθα διά της μελέτης και της χάριτος. Άλλως η πίστις προηγείται της γνώσεως, κατά το "πιστεύω διά να εννοήσω και εννοώ διά να πιστεύσω").

ι εις τους ανθρωπίνους λογισμούς, έδωκε την ικανότητα της θεογνωσίας, και τον άγραφον νόμον του, την συνείδησιν, ανεξαρτήτως εάν ημείς συμμορφούμεθα με αυτόν ή όχι.

"Όταν αμαρτήσης, μή σκέπτεσαι μόνον τι έκαμες..."

111. Όπως εις όλα τα κτίσματα, ο Θεός απένειμεν ωρισμένας ενεργείας και καταλλήλους ιδιότητας, έτσι κα

112. Εάν κάποιος αμαρτάνη χωρίς να αισχύνεται και δεν μετανοεί και παρά ταύτα δεν έπαθε κανένα κακόν μέχρι του θανάτου του, γνώριζε ότι η κρίσις του Θεού δι' αυτόν θα είναι χωρίς έλεος.

113. Εκείνος που προσεύχεται με φρόνησιν και γνώσιν, υπομένει ευχαρίστως, ως γνωστικός, τους πειρασμούς και τας θλίψεις. Ο δέ μνησικακών προς τον πλησίον του ουδέποτε προσηχηθή καθαρά εις τον Θεόν.

114. Εάν ζημιωθής ή ονειδισθής ή εκδιωχθής από κάποιον, μή προσέξης αυτά που σου συνέβησαν, αλλά βλέπε την μελλοντικήν έκβασιν. Τότε θα ανακαλύψης, ότι η υπομονή σου εις ταπεινώσεις αυτάς, εγένετο πρόξενος πολλών αγαθών, όχι μόνον εις την παρούσαν, αλλά και εις την μέλλουσαν ζωήν.

115. Όπως τους νοσούντας ωφελούν τα πικρότατα φάρμακα, έτσι και τους κακοτρόπους συμφέρει να υποφέρουν πολλάς θλίψεις. Και τα μέν φάρμακα, δίδουν την υγείαν εις τους πρώτους, αι δέ θλίψεις οδηγούν εις μετάνοιαν τους δευτέρους.

116. Εάν δεν θέλῃς να κακοπαθής και να πάσχῃς, κι εσύ να μή θέλῃς να πράττῃς διάφορα κακά. Διότι απαραβάτως εις τας κακίας ακολουθούν αι θλίψεις. Όπως λέγει ο Απόστολος, "ό γάρ άν σπείρη έκαστος, τούτο και θερίσει" (Γαλ. ς΄, 7).

117. Όταν σπείρωμεν τα φαύλα εκουσίως και ύστερα τα φαύλα ακουσίως θερίζομεν, πρέπει να θαυμάζωμεν την αλάθητον δικαιοσύνην του Θεού.

118. Επειδή μεταξύ της εκουσίου σποράς των φαύλων και του ακουσίου θερισμού των, εις τον καιρόν των, μεσολαβεί μακρόν κάπως διάστημα, αυτό μας οδηγεί εις το να απιστώμεν, ότι ο Θεός ανταποδίδει κατά το δίκαιον.

119. Όταν αμαρτήσης, μή σκέπτεσαι μόνον τι έκαμες, αλλά τί, πριν προβής εις την πράξιν, εσκέφθης. Εάν δεν προηγούνται οι αμαρτωλοί λογισμοί, το σώμα δεν θα ακολουθούσεν εις την πράξιν.

120. Από εκείνους που αδικούν φανερά, πλέον πονηρός είναι εκείνος που ενεργεί τα διάφορα κακά με υποουλότητα. Διά τούτο και τιμωρείται βαρύτερα από τους πρώτους υπό του Θεού.

"Εκείνος που επιθυμεί την άφεσιν των αμαρτιών του, αγαπά να ταπεινούται..."

121. Όστις μηχανεύεται πονηρίας και κακοποιεί τον πλησίον του χωρίς να φαίνεται, αυτός είναι όφιος, όπως λέγει η Γραφή, "εγκαθήμενος έν οδώ και δάκνων πτέρναν ίππου" (Γεν. μθ', 17).

122. Εκείνος πού εις τον αυτόν χρόνον εις ωρισμένα μέν σημεία επαινεί, εις άλλα δέ κατηγορεί τον πλησίον, αυτός είναι δούλος της κενοδοξίας και του φθόνου. Και διά μέν των επαίνων προσπαθεί να κρύψη τον φθόνον. Διά δέ των κατηγοριών, παρουσιάζει τον εαυτόν του σοφώτερον εκείνου.

123. Όπως είναι φυσικώς ασυμβίβαστον να ποιμαίνη κανείς πρόβατα μετά λύκων, ούτως είναι αδύνατον να τύχη θείου ελέους, εκείνος που δολιεύεται τον πλησίον του.

124. Ο εν υποταγή μοναχός, που αναμινγνύει την εντολήν του Γέροντός του με το θέλημά του, αυτός είναι μοιχός, καθώς φαίνεται εις την Σοφίαν (Παροιμ. ζ', 32), και εξ αφορμής της πτωχείας των φρενών του, υποφέρει αυτοβασανιζόμενος από λύπας της ψυχής του.

125. Όπως εναντιούται η κίνησις της φωτιάς προς ένωσιν με το νερό, ούτως είναι εναντία η προσπάθεια δικαιολογίας με τον ταπεινόν άνθρωπον. Ο ταπεινός δέχεται αναπολογήτως όλας τα συκοφαντίας.

126. Εκείνος που επιθυμεί την άφεσιν των αμαρτιών του, αγαπά να ταπεινούται. Εκείνος δέ που κατακρίνει τον πλησίον του, μόνος του μονιμοποιεί τας κακίας του.

127. Μή αφήσης καμμίαν αμαρτίαν ανεξάλειπτον, όσον και εάν είναι μικρή, διά να μή σε παρασύρη αργότερα σε μεγαλύτερα κακά.

128. Εάν θέλεις να σωθής, αγάπησε τους αληθινούς λόγους και να μή αποστραφής, εξ ακρισίας, τους οιοσδήποτε ελέγχους.

129. Ο λόγος της αληθείας του Βαπτιστού Ιωάννου, τόσον δυνατός ήτο, ώστε μετέβαλε "γεννήματα εχιδνών" και τους υπέδειξε να αποφύγουν την μέλλουσαν οργήν (Ματθ. γ', 7).

130. Εκείνος που δέχεται ευχαρίστως τους λόγους της αληθείας, αυτός υποδέχεται τον Λόγον του Θεού, τον Ιησούν Χριστόν. Διότι είπεν· "ο δεχόμενος υμάς, εμέ δέχεται" (Ματθ. ι', 40).